

بسمه تعالی

موسسه آینده پژوهی جهان اسلام

گزارش ویژه شماره ۳۹

امنیتی سازی کووید-۱۹؛ فرایند و پیامدها

عسگر صفری

پژوهشگر موسسه آینده پژوهی جهان اسلام

مقدمه

در طی تقریباً یک و ماه و نیم گذشته شیوع نوع جدیدی از بیماری های ویروسی به نام کرونا و یا با نان علمی " کووید-۱۹ " بسیاری از افراد را در سراسر جهان آلوده کرده است. بر اساس گزارش سازمان بهداشت جهانی کرونا ویروس ها خانواده بزرگی از ویروس ها هستند که طیف گسترده ای از بیماری ها از سرماخوردگی گرفته تا بیماری های شدیدتر مانند سندروم تنفسی خاورمیانه را شامل می شوند با این حال ویروس جدید نوع تازه ای از ویروس ها است که قبلاً کشف نشده بود. این ویروس ابتدا از شهر ووهان در چین شروع شد اما اکنون بسیاری از کشورهای جهان درگیر این بیماری هستند. بر اساس آخرین گزارش ها در بیش از ۵۴ کشور جهان وجود این ویروس تایید شده است. شدت تاثیرگذاری این بیماری به حدی بوده است که تئودور آدهانوم، رئیس سازمان بهداشت جهانی در نشست اعلام داشت که این ویروس یک تهدید بسیاری جدی است و اگر صادقانه بگویم این ویروس در ایجاد تحولات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی بسیار قدرتمند تر از هرگونه اقدام تروریستی است. ویروس می تواند عواقب قدرتمندتری نسبت به هرگونه اقدام تروریستی داشته باشد. با این وجود علیرغم تلاش کشورها و سازمان های بین المللی هر روز بر تعداد افراد مبتلا به این ویروس افزوده می شود و با توجه به سرعت انتشار و حجم اخباری که در مورد این بیماری عفونی وجود دارد در حال تبدیل شدن به یک معضل امنیتی است که مردم سراسر جهان را تهدید می کند. حتی بر روابط دیپلماتیک میان کشورها نیز تاثیر گذاشته است.

اما این بیماری از یک نظر اهمیت دارد و آن هم اینکه شیوع این ویروس بعدی از امنیت ملی و بین المللی را باردیگر برجسته کرده است که تا قبل از این فراموش شده بود و آن عبارت است از امنیت سلامت بین المللی. سازمان بهداشت جهانی (WHO) امنیت سلامت بین المللی را اینگونه تعریف می کند: فعالیت های مورد نیاز، هم

پیشرو و هم واکنشی، برای به حداقل رساندن آسیب پذیری در برابر حوادث حاد بهداشت عمومی که سلامت جمعی جمعیت‌های ملی، و همچنین سلامت جمعی مردمی که در مناطق جغرافیایی و مرزهای بین‌المللی زندگی می‌کنند را به خطر می‌اندازند. تا پیش از این، این موضوع در سایه تلاش بازیگران دولتی و غیر دولتی برای دستیابی به اهداف سیاسی - نظامی خود مورد غفلت قرار گرفته بود. اکنون جامعه جهانی با یک پدیده جدیدی روبرو است که به لحاظ ماهیت و نوع تهدیدها متفاوت از دیگر چالش‌های امنیتی است و هنوز راه کار و درمان مشخصی برای آن وجود ندارد. با بروز این ویروس باردیگر این بعد از امنیت برجسته شده است. موضوع حائز اهمیت این است که مقابله با این چالش جدید بدون همکاری‌های بین‌المللی امکان پذیر نیست، چرا که با توجه به وابستگی و درهم تنیدگی فزاینده جوامع کنونی فرصت‌های بسیار زیادی برای گسترش سریع بیماری‌های عفونی به وجود آمده است. سرایت سریع ویروس کرونا از چین به سایر کشورهای جهان نیز موید صحت این ادعا است. بنابراین تهدیدهای ناشی از این ویروس یک موضوع جدی بوده و نیازمند توجه کشورها است.

ایران نیز از جمله کشورهایی است که در طی روزهای اخیر با این پدیده امنیتی مواجه شده است. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ایران تا زمان نگارش این مطلب تعداد افرادی که به صورت قطعی به این ویروس مبتلا شده اند را ۹۸۷ نفر اعلام کرده است. تعداد فوت‌های ناشی از این ویروس نیز ۵۴ نفر اعلام شده است. بنابراین این موضوع در ایران نیز جنبه امنیتی پیدا کرده و زندگی روزانه مردم را تحت تاثیر قرار داده است. به صورتی که بر اساس تصمیم نهادهای دولتی بسیاری از دانشگاه‌ها، مراکز فرهنگی و ورزشی تعطیل شده است. علاوه بر این با توجه انتقال این بیماری، بسیاری از کشورهای هم‌مرز با ایران به دلیل ترس از سرایت بیماری مرزهای زمینی و در برخی موارد مرزهای هوایی خود را با ایران بسته اند. عراق، ترکیه، ترکمنستان، افغانستان و پاکستان از جمله این کشورها هستند. هر چند که ایران اقدامات جدی را برای مقابله با این بیماری انجام می‌دهد ولی با توج به گستردگی آن این پدیده تبدیل به یک مسئله امنیت جدی شده است. حتی بسیاری از سیاستمداران و حتی نظامیان عقیده دارند که این موضوع باید تبدیل به یک مسئله امنیت ملی شود تا از طریق اقدامات جدی روند مبارزه با این بیماری تسهیل شود.

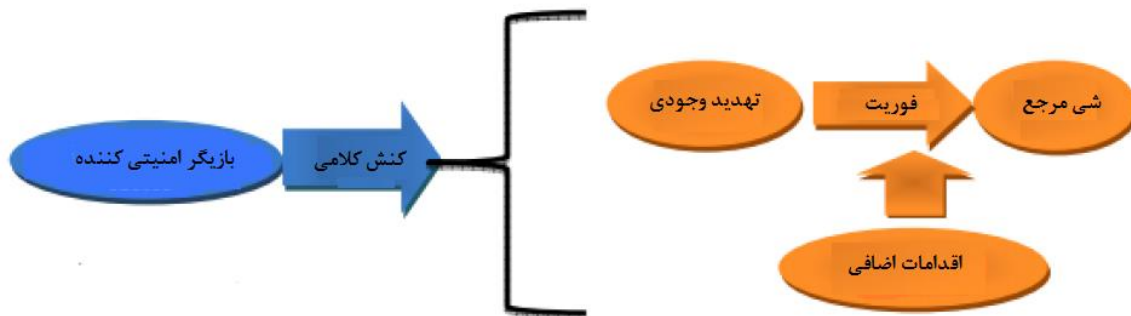
فرایند امنیتی شدن

خواسته یا ناخواسته این بیماری عفونی تبدیل به یک موضوع امنیتی شده و همه توجهات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی را به خود معطوف کرده است. اما سوال اصلی این است که چه عاملی باعث شده است یک بیماری در عرض چند ماه به یک موضوع جهانی تبدیل شده و آثار پیامدهای آن هم‌ردیف با اقدامات تروریستی و یا حتی شدیدتر از آن تلقی شود؟ برای پاسخ به این سوال می‌توان استدلال کرد که یکی دلایل اهمیت یافتن این بیماری سرعت انتشار و میزان تلفات ناشی از آن است اما دلیل دیگری که حتی مهمتر از دلیل اولی است و به گسترش ترس و نگرانی جامعه جهانی از شیوع این بیماری دامن زده است فرایندی به نام امنیتی سازی پدیده ای به نام ویروس کرونا است. امنیتی سازی، به خارج ساختن یک مسئله از حوزه سیاست عادی و واردسازی آن به قلمرو سیاست اضطراری از طریق بازنمایی آن به مثابه تهدید وجودی اشاره دارد. به عبارت دیگر، امنیتی ساختن به

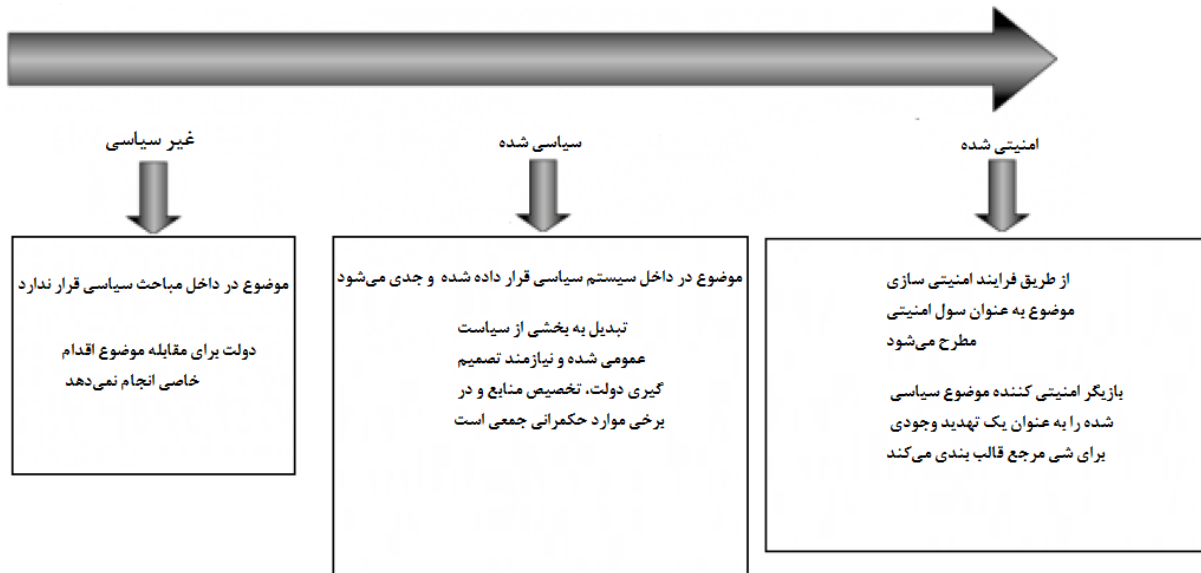
فرایندی گفته می‌شود که به قرار گرفتن پاره‌ای از موضوعات در چارچوب امنیت منجر می‌گردد؛ درحالی‌که قبلاً در این حوزه قرار نداشته است. امنیتی ساختن در تمام حوزه های نظامی و غیرنظامی امکان بروز دارد. امنیتی ساختن به منزله سیاسی ساختن بیش از حد مسائل و پی ریزی بنیاد بین‌ذهنی یک تهدید وجودی با برجستگی کافی برای داشتن پیامدهای سیاسی قابل ملاحظه است. در گفتمان امنیتی یک مسأله بزرگ جلوه داده می‌شود و به منزله بالاترین اولویت عرضه می‌شود. به عبارت ساده تر، امنیتی کردن یک فرایند سیاسی است که از طریق آن مسئله به عنوان یک تهدید وجودی مطرح می‌شود که نیاز به اقدامات اضطراری بیشتری نسبت به حالت عادی دارد، که حتی ممکن است شامل مداخله نظامی باشد.

برای امنیتی سازی موفق در یک مسئله ، باید سه مرحله اساسی انجام شود: بازیگری که خواستار اقدامات امنیتی اضافی است. در این حالت سیاستمداران و فرماندهان نظامی کشورهای مختلف خواستار اقدامات احتیاطی اضافی برای مقابله با شیوع این بیماری می‌شوند موضوع برای امنیتی کردن، که در این مورد می‌تواند بیماری کرونا باشد. خود عمل امنیتی سازی، در مورد ویروس کرونا اقدامات امنیتی اضافی می‌تواند شامل تعطیلی مرزها، قرنطینه‌ها و حتی درگیری‌های نظامی باشد.

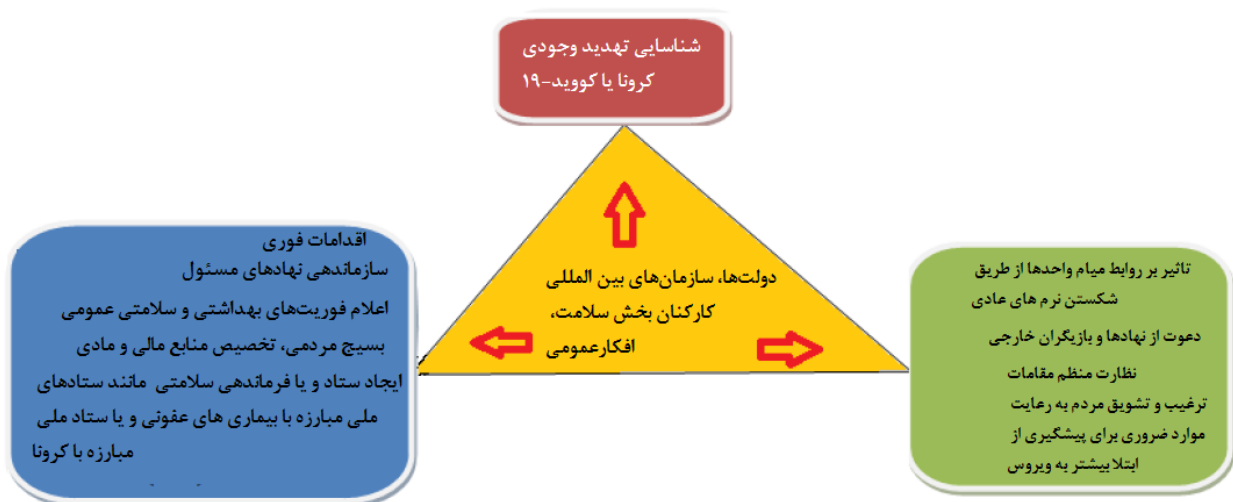
فرایند امنیتی سازی به صورت شکل زیر است.

امنیتی شدن موضوعی است که بیش تر از طریق سیاسی شدن آن صورت می‌پذیرد که نمودار زیر آن را نشان می‌دهد.

این فرایند در مورد بیماری کرونا نیز صورت گرفته است که نمودار زیر چگونگی آن را نشان می‌دهد

چنین فرایندی در بسیاری از کشورهای درگیر با ویروس کرونا از جمله ایران در حال وقوع است. و قبل از آن هم در مورد بیماری‌هایی مانند سارس، آنفولانزا، ایدز و بسیاری از بیماری‌های عفونی دیگر نیز انجام شده است. امنیتی سازی فرایندی است که می‌تواند به تسریع اقدامات و مقابله با بحران کمک کند. در مورد بیماری‌ها کمک به تخصیص منابع بیشتر به بخش سلامت، ارتقاء آگاهی عمومی از دیگر فواید امنیتی سازی است. با این وجود دست یابی به چنین امری نیازمند این است که همه مراحل آن با دقت انجام شود و تنها در صورت پیاده سازی موفق آن می‌توان به کاهش اثرات بحران امیدوار بود؛ در غیر این صورت می‌تواند نتایجی به همراه داشته باشد که نه تنها به حل مسئله کمک نمی‌کند بلکه باعث گسترش بحران می‌شود.

پیامدهای امنیتی سازی ناموفق

در مورد امنیتی سازی ناموفق در مورد بیماری کرونا می‌توان به پیامدهای منفی زیر اشاره کرد.

۱. پیچیده کردن مدیریت مقابله با ویروس: زمانی که موضوعی امنیتی می‌شود بدین معنی است که در حال حاضر قریب الوقوع ترین تهدیدی است که ماهیت وجودی کشور و یا شهروندان آن را نشانه گرفته است؛ بنابراین نیازمند توجه همه نهادهای دولتی و غیر دولتی است. در این صورت همه نهادها باید اقدامات لازم را اتخاذ کنند. به عنوان مثال در مورد بیماری کرونا نهادهایی از قبیل نهاد ریاست جمهوری، وزارت بهداشت، وزارت کشور، وزارت امور خارج، وزارت کشور، استانداری‌های، فرمانداری‌ها و صدها نهاد دیگر درگیر هستند. چون مسئله امنیتی است و نیازمند اقدامات اضافی است هر یک از این نهادها نیز با متولی دانستن خود در زمینه مدیریت مقابله با بحران خواهان منابع مادی و معنوی بیشتر هستند و نظرات متفاوتی در مورد نوع و چگونگی مدیریت بحران دارند و این موضوع رسیدن به یک برنامه مشخص در زمینه برنامه جامع مبارزه با بحران پیش آمده را دشوار می‌سازد. در حالت عادی وزارت بهداشت متولی اصلی است و سایر نهادها باید از طریق راهنمایی‌های این وزارت اقدامات متعاقب را انجام دهند ولی وقتی مسئله امنیتی می‌شود سایر نهادها نیز خود را محق در فرایند سیاستگذاری می‌دانند. بنابراین باید نهاد مشخصی برای امنیت سازی وجود داشته باشد. به عبارتی دیگر بازیگر امنیتی کننده کاملاً باید مشخص باشد.

۲. امنیتی کردن یک بیماری عفونی اگر چه می‌تواند در مقابله و پیشگیری از آن مثر ثمر باشد اما از طریف دیگر بیشتر ناتوانی سیستم بهداشت و سلامت کشور را برجسته می‌کند. وقتی مسئله از حوزه سلامت خارج شده و تبدیل به یک مسئله امنیتی- سیاسی می‌شود این فرض ممکن است شکل بگیرد که سیستم سلامتی کشور از کارایی لازم برخوردار نیست و حتی شهروندان ممکن است اعتماد خود به دولت و وزارت بهداشت برای محافظت از سلامتی آنها را از دست بدهند. کما اینکه در طی روزهای گذشته به دلیل سوء مدیریت در تهیه و توزیع مواد بهداشتی از قبیل ماسک؛ مواد ضد عفونی کننده دست و امثالهم نارضایتی‌هایی را در داخل ایران ایجاد کرده و باعث شده است که شهروندان خود به دنبال راه‌های برای محافظت از خود باشند. رسانه‌های اجتماعی هم در تبدیل کردن این پدیده به یک موضوع حاد و افزایش نگرانی و حساسیت مردم نقش داشته اند.

فقدان یک مرجع قانونی برای اطلاع رسانی به روزترین وضعیت بیماری، تعداد مبتلایان و بهبود یافتگان نیز بر میزان نگرانی مردم افزوده است. هر گونه پنهان کاری در زمینه سلامت مردم پیامدهای جبران ناپذیری به همراه دارد. برای مثال به عنوان یک نمونه واقعی، در حین شیوع سارس در سال ۲۰۰۳، دولت چین تعداد مواردی را که در داخل کشور مبتلا شده بودند را بسیار کم گزارش کرد تا این بیماری زیادی جدی به نظر نرسد اما بعدها که آمار منتشر گردید باعث شد که هم شهروندان چینی و هم سایر کشورهای جهان به ظرفیت چین در مهار شیوع این بیماری شک کنند. چین تا حدودی از این موضوع درس گرفته و از زمان شروع بیماری جدید اقدامات نسبتاً خوبی را در زمینه اطلاع رسانی انجام می‌دهد. هر چند که گزارش‌های چین هم قابل بررسی است و شاید اطلاعاتی

هنوز منتشر نشده است.

۳. افزایش نگرانی و تنش اجتماعی: هر پدیده امنیتی خواسته یا ناخواسته یک پیامد روانی هم با خود دارد که در بسیاری از موارد پیامدهای آن بسیار جدی تر از نتایج واقعی معضل پیش آمده است. عدم شناخت از وضعیت پیش آمده نیز به افزایش اثر روانی کمک می‌کند. به عنوان مثال در بحث ویروس کرونا عدم آگاهی باعث شده است که در داخل کشورها از جمله ایران یک جو روانی شکل بگیرد که ویروس کرونا را فاجعه عظیم در نظر بگیرد. در پر خطر بودن این ویروس شکی نیست ولی امنیتی شدن آن موجب گردیده است که یک ترس عمیق بین مردم شکل بگیرد. این ترس در صورت تداوم می‌تواند منجر به افزایش تنش اجتماعی شود. چرا که در مراحل بعدی و گسترده شدن بیماری و اقدام دولت به قرنطینه کردن شهرها ممکن است درگیری‌ها برای دسترسی به مواد بهداشتی، مواد غذایی و غیره افزایش یابد. زمانی که ترس وجود دارد میل به مصرف ابزارهای پیش‌گیری از تهدید نیز افزایش می‌یابد. تدارک وسایل پیشگیری و درمان امری منطقی است اما ترس باعث می‌شود که شهروندان به جای استفاده معقول و بیشتر به دلیل ترس از نایاب شدن مواد لازم اقدام به خرید و انبار کردن بیش از حد کنند. علاوه بر این ترس بیش از حد باعث می‌شود آموزش‌هایی هم که برای مقابله با این بیماری از سوی نهادهای مذکور داده می‌شود اثر بخشی زیادی نداشته باشد چون ترس این انگاره را به وجود می‌آورد که این بیماری هیچ راه حلی ندارد و تلاش برای پیشگیری امری بیهوده است.

۴. تجارب قبلی مدیریت بحران در ایران نشان داده است که هر زمانی که دولت در مواجهه با بحران ناتوان بوده نیروهای مردمی و به ویژه نظامیان ورود پیدا کرده اند. ورود ارتش و نیروهای نظامی نیز امری عادی است چرا که به عنوان حافظان امنیت مردم مسئولیت ویژه ای در این زمینه دارند. بنابراین با تبدیل شدن کرونا به یک موضوع امنیتی مشارکت نیروهای نظامی در مقابله با بیماری امری اجتناب ناپذیر می‌شود. پیامد مثبت این مشارکت این است که دولت از توان و ظرفیت‌های نیروهای نظامی برای مقابله با بیماری استفاده می‌کند. به عنوان مثال در مناطقی که دسترسی به خدمات بهداشتی و درمانی محدود است ارتش می‌تواند از طریق احداث بیمارستان‌های صحرائی کار درمان شهروندان را بر عهده بگیرد. یا در صورت نیاز به قرنطینه اقدامات تامینی را انجام دهد. با این حال ورود نیروهای نظامی و تبدیل شدن آن‌ها به بازیگران امنیتی کننده همراه با پیامدهای منفی نیز هست. اولاً اینکه ورود نیروهای نظامی و ارتش به مسئله مقابله با بیماری تنش بین شهروندان و نیروهای نظامی را افزایش می‌دهد. به عنوان مثال در بحث قرنطینه و عدم امکان از خروج محل آلوده شده احتمال این درگیری وجود دارد. ثانياً یا توجه به غیر منتظره بودن شرایط پیش آمده بسیاری از نیروهای نظامی آموزش‌های لازم را برای مقابله با این ویروس ندیده اند بنابراین خود می‌توانند باعث گسترش بیماری شوند. آموزش نادرست در بین پرسنل نظامی می‌تواند منجر به این شود که نیروهای نظامی به جای مبارزه با بیماری با افراد آلوده مبارزه کنند.

۵. امنیتی‌سازی ناموفق می‌تواند پیامدهای سیاسی منطقه‌ای و جهانی داشته باشد. بهره برداری سیاسی از رویدادهای پیش آمده یک امر عادی است و بازیگران دولتی و غیر دولتی بسته به منافع خودشان سعی استفاده از این فرصت‌ها دارند. به عنوان مثال وزیر خارجه ایالات متحده آمریکا با انتقاد از عملکرد ایران در مقابله با کرونا اظهار داشت که ایران و چین در زمینه ارائه اطلاعات در مورد بیماری کرونا پنهان کاری می‌کنند که در پاسخ

به این اظهارات علی شمعخانی دبیر شورای عالی امنیت ملی ایران اظهار داشت؛ قرار است راهبرد فشار حداکثری بر ایران با کلید واژه کرونا تکمیل شود. فشار روانی به کشورها برای بستن مرزهای زمینی و هوایی و دروغ پردازی در مورد پنهانکاری ایران نقشه راه جدید است. علاوه بر این بسیاری از کشورهای منطقه ای نیز علیرغم گسترش این بیماری از چین به گونه ای القا می کنند که ایران منشا ویروس کرونا است. بنابراین با توجه به این سو استفاده های سیاسی هر گونه اقدامی در راستای امنیتی سازی بیماری کرونا باید با دقت صورت پذیر تا از عواقب و پیامدهای منفی آن جلوگیری شود.

برخی راه حل ها

در نهایت بیماری کرونا یک مشکل بسیاری جدی است که نیازمند اقدامات اساسی است با این وجود دولت و تصمیم گیرندگان اصلی در این زمینه باید در امنیتی سازی آن بسیار دقت کنند چرا که در غیر این صورت مدیریت مقابله با این پدیده به دلیل موارد فوق الذکر بسیار پیچیده می شود. برای کاستن و جلوگیری از تبعات منفی امنیتی سازی اصلی ترین وظیفه همه نهادی دولتی و غیر دولتی این است که حامی وزرات بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باشند. یعنی این نهاد باید به عنوان بازیگر امنیتی ساز باشد و اقدامات ضروری را انجام دهد. هرگونه اقدامی باید از طریق وزرات بهداشت انجام بگیرد. همانگونه که دتر مارکل می گوید " در هنگام شیوه یک بیماری اپیدمیک، هر جامعه ای نیاز به یک رهبر واحد دارد و این عقیده که همه گروه ها حق دارند تصمیم بگیرند، خطرناک است. در حال حاضر ستاد ملی مبارزه با کرونا ایجاد شده است و بنابراین باید از ایجاد نهادهای موازی اجتناب شود تا متولی اصلی مقابله با این بیماری برای مردم مشخص باشد تا شهروندان اطلاعات و آموزش های لازم را از این طریق دریافت کنند. استفاده از ظرفیت های صدا و سیما برای پوشش خبری ۲۴ ساعته از روند بیماری و یا حتی ایجاد کانال خبری می تواند در انتشار اخبار درست و کاستن از نگرانی های مردم موثر باشد. اقدام دیگری که باید صورت پذیر دسترسی آسان مردم به مواد بهداشتی است. ترس کمبود از وسایل بهداشتی دامنه نگرانی های مردم را افزایش داده است و لذا نیازمند اقدام جدی است.

اما موضوع دیگری که در همین راستا حائز اهمیت است برخی تجدید نظرها در پروتکل های امنیتی مرتبط با سلامت عمومی و ارائه تعریف درست از برخی مفاهیم و آگاه سازی افکار عمومی در مورد آنها است. متأسفانه در بسیاری از موارد تعریف درستی از برخی اقدامات مرتبط با پیشگیری از گسترش بیماری های عفونی و همه گیر مانند ویروس کرونا وجود ندارد و این فهم نادرست باعث شده است تلاش ها برای کاستن از میزان شیوع ویروس بی نتیجه باشد. یکی از این اقدامات و مفاهیم قرنطینه در زمان گسترش بیماری های عفونی است. به عنوان مثال رییس مرکز روابط عمومی و اطلاع رسانی وزارت بهداشت ایران در این مورد اظهار داشته است که قرنطینه یک شهر به طور کامل، در پروتکل های بین المللی جایی ندارد، تنها چین ووهان رو قرنطینه کرد و نتایج آن هم لزوماً از نظر خود چین چندان رضایت بخش نیست، سازمان جهانی بهداشت چنین توصیه ای ندارد، قاعدتاً ما هم دنبال اختراع چینی در این موضوع نیستیم، قرنطینه کامل شهرها نه ممکن است نه مطلوب، سیاست درست اعمال محدودیت است. علاوه بر این ساختار اجتماعی، مدیریتی، سیاسی و اقتصادی ما هم انطباقی با قرنطینه کامل شهری ندارد، این تجربه لزوماً موفق هم نیست لذا این واژه که این روزها خیلی دست به دست می شود، اولین مخالفانش همانها

خواهند بود که هم اکنون از آن صحبت می‌کنند. حریرچی قائم مقام و سخنگوی سابق وزرات بهداشت نیز عنوان داشته بود با قرنطینه موافقم نیستیم، قرنطینه برای قبل از جنگ جهانی اول است با این وجود قرنطینه به معنای محدود کردن رفت و آمد افرادی است که در معرض بیماری مسری قرار داشته و یا از قبل به این بیماری آلوده شده باشند، است. این واژه گاهی با مفاهیم دیگری مانند جداسازی و یا ایزوله کردن به کار گرفته می‌شود. این مفاهیم به معنای افراد شناخته شده به عنوان فرد دارای بیماری عفونی بوده و عمدتاً به عنوان بخشی از روند درمان و معالجه پزشکی است. به هر صورت قرنطینه و یا جداسازی در شرایط گسترش بیماری‌های عفونی یکی از راه‌های پیشگیری است و می‌تواند دواطلبانه و یا غیر دواطلبانه باشد. بهتر این است که در شرایط شیوع بیماری شرایط قرنطینه دواطلبانه فراهم شود. این امر نیازمند دو اقدام اساسی است، اولاً فراهم کردن اطلاعات معتبری که مردم به آن اعتماد کنند؛ دوم افزایش توانمندی مردم برای مقابله با بیماری بدون هزینه‌های شخصی و مالی. در این نوع از قرنطینه از مردم خواسته می‌شود که در خانه‌های خود بمانند و به توصیه‌های بهداشتی که ارائه می‌شود عمل کنند.

با این حال زمانی که مردم به آن چیزی که دولت می‌گوید اعتماد نکنند و هزینه‌های جانبی زیادی برای مقابله بپردازند ممکن است از رعایت توصیه‌های بهداشتی سرپیچی کرده و قرنطینه دواطلبانه را اجرا نکنند. برای به دست آوردن اعتماد عمومی، مسئولان بهداشت باید در مورد آنچه که هست و در مورد شیوع بیماری شناخته نشده است صادق و شفاف باشند و توصیه‌های مفیدی را برای جلوگیری از عفونت ارائه دهند. دادن اطلاعات معتبر به مردم در مورد آنچه می‌توانند انجام دهند اولین گام مهم در مواجهه با شیوع بیماری عفونی است. خواستن از مردم برای محافظت از خود، برای جلوگیری از شیوع بیماری‌های عفونی مانند کرونا، که هنوز هیچ واکسن یا درمانی برای آنها وجود ندارد، ضروری است. اما کافی نیست، زیرا همه نمی‌توانند توصیه‌هایی مانند کناره‌گیری اجتماعی، عدم مراجعه به مدرسه یا محل کار و اجتناب از مکان‌هایی را که دیگران در آن اجتماع دارند، را رعایت کنند. پیروی از چنین توصیه‌هایی برای افرادی که در صورت عدم مراجعه به محل کار، دستمزدی دریافت نمی‌کنند تقریباً غیرممکن است. همچنین برای افراد دارای درآمد کم، افرادی که باید اجاره بپردازند، مواد غذایی و یا دارویی باید تهیه کنند دشوار است.

بنابراین آنها لزوماً به توصیه‌ها عمل نکرده و قرنطینه دواطلبانه را اجرا نمی‌کنند. در این شرایط قرنطینه غیردواطلبانه ضرورت می‌یابد. اما این به معنای زندانی کردن مردم و یا تضييع حقوق شهروندی آنها نیست بلکه اقدامات اساسی است که در جهت حفظ سلامتی آنها صورت می‌گیرد. در این نوع قرنطینه رفت و آمد کنترل می‌شود ولی با این شرایط که نگرانی آنها در مورد مسائلی مانند درآمد، امنیت شغلی، تامین مواد غذایی، دارویی و غیر از طریق دولت و یا بخش خصوصی برطرف می‌شود. این گونه از اقدامات هزینه بر است ولی میزان آن تقریباً به اندازه ای است که دولت در صورت اقدام نکردن به آن باید برای اقدامات جبرانی هزینه کند. اگر دولت بتواند منابع مورد نیاز مردم را برای ماندن در خانه در هنگام شیوع بیماری را فراهم کند و رفت آمد آنها به مکان‌های کاری، مدارس، تئاترها و سایر مکان‌هایی که افراد در آن جمع می‌شوند، جلوگیری کند، احتمال ترسیدن از ویروس در افراد کمتر خواهد شد.

این موضوع فشار را در بیمارستان‌ها و سیستم‌های مراقبت‌های بهداشتی کاهش می‌دهد. در حین شیوع ویروس سارس، که برای اولین بار در نوامبر ۲۰۰۲ ظهور کرد، دولت سنگاپور برای افراد و مشاغل آسیب دیده از قرنطینه کمک اقتصادی ارائه کرد. در هنگ کنگ، افراد کمکه‌های مالی و مالی روزانه دریافت می‌کردند. دولت انگلیس نیز اخیر اعلام کرده است که افرادی که به ویروس کرونا مبتلا شده‌اند اگر در خود را قرنطینه کنند حقوق و مزایا پرداخت می‌کند.

بنابراین برخلاف تصورات ترسناکی از قرنطینه صورت گرفته است در صورتی که مقدمات آن به خوبی فراهم شود می‌تواند یکی از راه‌های موثر برای جلوگیری از گسترش ویروس باشد. برخلاف گفته‌های مقامات بهداشتی ایران که تجربه چین در مورد قرنطینه شهر ووهان را ناموفق می‌دانند بسیاری از کارشناسان عقیده دارند که قرنطینه مرکز شیوع این بیماری به چین و سایر کشورهای جهان این اجازه را داد که برای مقابله با آن آماده باشند. این امر همچنین به سازمان‌های بهداشت عمومی اجازه داد تا آزمایش‌های تشخیصی را انجام دهند که بیمارستان‌ها بتوانند از آن برای شناسایی مبتلایان به کرونا ویروس جدید استفاده کنند. سیلوی بریاند از مدیران مدیریت خطرات عفونی در سازمان بهداشت جهانی نیز در مورد قرنطینه شهر ووهان اظهار داشته است که اقدامات اولیه در مورد محدودیت رفت و آمد، انتشار شیوع این بیماری را دو یا سه روز در چین و چند هفته در خارج از چین به تأخیر انداخت و اگر این اقدامات به خوبی اجرا شود، می‌تواند در انتشار شیوع این بیماری تأثیر بگذارد.

دونالد مک نیل پژوهشگر اپیدمی‌ها نیز با انتشار یادداشتی در نیویورک تایمز با عنوان "برای مقابله با کرونا قرون وسطایی عمل کنید" به این موضوع اشاره می‌کند. وی در این یادداشت عنوان می‌کند که دو راه برای اپیدمی‌ها وجود دارد روش‌های مدرن و روش‌های قرون وسطایی، روش مدرن به معنای تسلیم در برابر قدرت عوامل بیماری‌زا و سعی در مبارزه با آن از طریق اختراعات مدرن مانند آنتی بیوتیک‌ها، مراقبت‌های بیمارستانی و دوربین‌های حرارتی است، راه قرون وسطایی نیز که از دوران اپیدمی مرگ سیاه به ارث رسیده است خشن بوده و شامل بستن-مرزها، قرنطینه کشتی‌ها و شهروندان در مراکز شیوع است. برای اولین بار بیش از یک قرن پیش جهان تصمیم گرفت که با یک ویروس جدید و وحشتناک به جای دستکش لاتکس با مشت آهنین مقابله کند، این روش حداقل برای مدتی کارکرد و ممکن است هنوز هم در خدمت یک هدف مشخص موثر باشد. به عنوان مثال چین این کار را در شهر ووهان انجام داد و کاخ سفید نیز بر خلاف روال تاریخ آمریکا تصمیم گرفت که با اقدامات تهاجمی، مانند ممنوعیت ورود غیر آمریکایی‌هایی که اخیر در چین بودند با موضوع مواجه شود و به آمریکایی‌ها توصیه می‌کرد که به چین و یا کره جنوبی نروند. این همان روش قرون وسطایی است که مدت‌ها بود در این کشور دیده نشده بود. البته پیش از این نیز برخی ایالت‌ها و شهرها در شرایط حاد اقدام به قرنطینه محلی کرده‌اند.

وی در ادامه اضافه می‌کند که سرعت و کشندگی این ویروس باعث شد پزشکان با تجربه کارگروه ویروس در کاخ سفید تا حدودی نگران شوند. این ویروس با سرعتی خیره‌کننده در حال انتشار است. گرچه داده‌های دقیقی درباره وضعیت انتشار نداریم اما به هر حال داده‌های رسمی نیز بیش از حد نگران‌کننده‌اند و برخی کارشناسان سرعت انتشار این ویروس را به آنفولانزای اسپانیا که در بخش‌های گسترده‌ای از جهان قربانی گرفت تشبیه می‌کنند. در

نتیجه کارشناسان بهداشت کاخ سفید تایید کردند که بهتر است ارتباطات هوایی با چین تا مدت زمانی نامشخص قطع شود. آنها حتی ایستگاه‌های قرنطینه‌ای را در پایگاه‌های نظامی ایجاد کردند. حتی رویکرد سازمان بهداشت جهانی نیز به این موضوع تغییر کرده است. این سازمان که در روزهای اولیه شروع ویروس مخالف ایزوله کردن کردن کشورها بود بعد از بازدید رئیس سازمان بهداشت جهانی از چین اعلام داشت که این هفته چین یکی از باستانی ترین استراتژی‌ها را انجام داد و در قالب یکی از بلندپروازانه ترین، چابک ترین و هجومی ترین اقدامات بیماری را به شکلی تاریخی مهار کرده است. تنها نتیجه‌ای که می‌توان از این اظهار نظر گرفت این است که تیم‌های الگو یابی ویروس در سازمان بهداشت جهانی نتیجه گرفته اند که محدودیت‌های مسافرتی گسترش ویروس را در خارج از چین را طی دو سه هفته اخیر کاهش داده است.

به هر حال دانشمندان هنوز در حال جمع آوری داده هایی در مورد تأثیر محدودیت های سفر و قرنطینه تاریخی هستند، به ویژه اینکه، آیا این موارد را در کل موارد مرگ و میر کاهش می‌دهند یا فقط شیوع بیماری را به تعویق می‌اندازند بدون اینکه تعداد تلفات احتمالی را کاهش دهند. این پاسخ می‌تواند عواقب گسترده ای برای شیوع آینده داشته باشد، بنابراین شاید خیلی تعجب آور نباشد که این اقدام مجدد در لیست سازمان‌های بهداشتی برای مقابله با بیماری‌های عفونی قرار بگیرد. تام اینگلبی، مدیر مرکز امنیت بهداشتی دانشکده بهداشت عمومی جانس هاپکینز بلومبرگ در این مورد عنوان داشته است که ما باید آنچه را می‌توانیم انجام دهیم تا اثربخشی آنها را بفهمیم، زیرا [قرنطینه ها و محدودیت های مسافرتی] ممکن است در این بیماری همه گیر و در همه گیرهای آینده دوباره مورد توجه قرار گیرند.

منابع

ستاد ملی مقابله با کرونا فردا به ریاست روحانی تشکیل می‌شود/ تکذیب مرگ ۵۰ نفر بر اثر کرونا در شهر قم، قابل

دسترسی در <https://www.tasnimnews.com/fa/news/1398/12/05/2210122/>

جهانپور: هیچ شهری تعطیل نخواهد شد/ قرنطینه ووهان رضایت بخش نبود/ رژیم پنج دارویی ضد کرونا، قابل دسترسی

در <https://www.parsine.com/fa/news/603040>

Šehović, A. B. (2020). Towards a new definition of health security: A three-part rationale for the twenty-first century. *Global Public Health*, 15(1), 1-12.

Tafese, T. (2017). Theory of Securitization to Counter Ebola: The Nigerian Approach. *International Journal of Scientific and Research Publications*, 7(11), 565.

Özcan, S. (2013). Securitization of energy through the lenses of Copenhagen School, the 2013 WEI International Academic Conference Proceedings Orlando, USA.

Mariner. K. W (2020), "Quarantine for coronavirus? Let's make that unnecessary, available at:

<https://www.statnews.com/2020/02/28/quarantine-coronavirus-make-that-unnecessary/>.

Begley.SH. (2020), "Once widely criticized, the Wuhan quarantine bought the world time to prepare for Covid-19", available at: <https://www.statnews.com/2020/02/21/coronavirus-wuhan-quarantine-bought-world-time-to-prepare/>

Mcneil. D, (2020), "To take on the Coronavirus, Go Medieval on It", Available at:

<https://www.nytimes.com/2020/02/28/sunday-review/coronavirus-quarantine.html>.